

Nr 186.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändrade grunder för främjande av vedproduktionen, m. m.; given Stockholms slott den 27 februari 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Fritiof Domö.

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 februari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans-, jordbruks- och folkhushållningsdepartementen anför föredraganden, statsrådet Domö:

Enligt kungörelsen den 8 december 1939 (nr 843) med vissa bestämmelser till främjande av vedproduktionen och kungörelsen den 30 december 1940 (nr 1062) angående ändrad lydelse av 4 och 8 §§ förstnämnda kungörelse äger statens bränslekommission bevilja lån för förskottering av avverkningskostnad för ved samt meddela garanti åt skogsägare att ved, som av honom för avsalu produceras och som icke finner köpare, skall av staten inlösas till fastställt pris (garantipris). Bestämmelserna om lån för förskottering av avverkningskostnad innebära i huvudsak följande.

Bränslekommissionen äger bevilja till Sveriges skogsägareföreningars riksförbund ansluten skogsägareförening lån för förskottering av avverknings-

kostnad för ved, som enligt kontrakt skall till föreningen levereras av dess medlemmar eller andra skogsägare. Ansökan om lån skall enligt kungörelsen vara åtföljd av vidimerade avskrifter av de leveranskontrakt, som med låneansökan avses, ävensom av en över kontrakten upprättad särskild förteckning. Lån må beviljas endast beträffande sådan ved, som omfattas av statsgaranti, och högst till belopp motsvarande 90 procent av det för veden gällande garantibeloppet. Å lyftat lånebelopp skall föreningen erlægga ränta efter 4 procent om året från lyftningsdagen till dess betalning sker eller till dess avräkning i samband med vedens inlösning verkställles. Då skogsägareförening försålt vedparti, för vilket föreningen av erhållet lån utlämnat förskott till skogsägare, skall föreningen av lånets kapitalbelopp återbetala så mycket som belöper å det sålda partiet, så ock erlægga å nämnda delbelopp upplupen ränta. Av bränslekommissionen beviljade lån utbetalas av statskontoret på rekvisition av kommissionen. Inbetalningar av kapital- och räntebelopp skola verkställas till statskontoret, som har att lämna meddelande till kommissionen om verkställda inbetalningar. Skogsägareförening, som erhållit lån, har att därav utlämna förskott till skogsägare, som avses med föreningens låneansökan. Förskott må ej lämnas med mindre beslut meddelats därom att den ved, som avses i det med skogsägaren upprättade leveranskontraktet, skall omfattas av statsgaranti. Förskott må ej, där ej särskilda omständigheter till annat föranleda, uppgå till större belopp än som motsvarar 90 procent av det för veden gällande garantibeloppet. På skogsägareföreningen ankommer att bestämma, huruvida och i vilken omfattning skogsägaren skall ställa säkerhet för förskottet.

Genom särskilda Kungl. Maj:ts brev den 2 februari och den 26 juli 1940 till statens vednämnd respektive till statens bränslekommission ha de förenämnda, i kungörelsen meddelade bestämmelserna i vissa hänseenden kompletterats. Genom det förstnämnda brevet har sålunda föreskrivits, bland annat, att lån, varom i kungörelsen förmäles, må tills vidare beviljas jämväl för förskottering av avverkningskostnad för sådan ved, som innehavare av avverkningsrätt enligt kontrakt skall leverera till skogsägareförening, som i kungörelsen avses. Genom brevet den 26 juli 1940 har Kungl. Maj:t förklarat, att hinder icke möter att bevilja skogsägareförening lån för förskottering av avverkningskostnaden för redan avverkad ved, oaktat sådant lån sökes först i samband med att veden levereras till föreningen.

Genom kungörelser den 16 maj 1941 (nr 263) och den 3 oktober 1941 (nr 792) har beslag lagts å inom landet producerad ved, varjämte en fullständig reglering av handeln med ved genomförts. Regleringen innebär bland annat att i varje kristidsstyrelseområde skola finnas en eller flera auktoriserade uppköpare av brännved ävensom särskilda auktoriserade uppköpare av industrived. Producenterna skola i regel vara skyldiga att sälja sin ved antingen till dessa uppköpare eller också direkt till bränslekommissionen eller dess organ. Uppköpen skola i princip läggas

så, att kommissionen och kristidsstyrelsernas bränslekontor stå såsom uppköpare för ved från domänverkets skogar, övriga allmänna skogar, bolagsskogar samt vissa större enskilda skogar, under det att från övriga enskilda skogar veden skall uppköpas genom de auktoriserade brännveduppköparna. På rena landsbygden och i vissa fall även å tätorter får dock direkthandel mellan producent och konsument på brukligt sätt förekomma i viss utsträckning, i den mån bränslekommissionen lämnat tillstånd därtill. De auktoriserade uppköparna skola efter vederbörande kristidsstyrelses anvisningar sälja den ved de uppköpt antingen direkt till större förbrukare mot licens eller också till vedhandlarna. De senare omhänderhava distributionen av ved till de smärre förbrukarna.

För de auktoriserade veduppköparnas verksamhet gälla vissa i samband med auktorisationen meddelade särskilda bestämmelser, olika för olika slags ved. För vanlig brännved innebära bestämmelserna bland annat följande. Uppköparen skall vara skyldig att inom visst angivet verksamhetsområde till normalpriser eller av kommissionen eljest fastställda priser från enskilda skogar inom området inköpa ved till de kvantiteter som bränslekommissionen bestämmer. Uppköparen skall vidare ombesörja inmätning, transport, buffertlagring, inlastning och avsändning av all inköpt ved till av vederbörande kristidsstyrelse anvisade köpare samt, om kommissionen så påfordrar, ombesörja transport och inlastning på järnväg även av sådan ved vid bilväg eller kaj inom området, som direkt inköpts av bränslekontoret. Vid försäljning äger uppköparen betinga sig köpeskilling, motsvarande inköpspriset, med tillägg av enligt gällande taxor och avtal erlagda transport- och lagringskostnader ävensom anskaffningsersättning och i förekommande fall transportersättning. Anskaffningsersättningen utgår med 50 öre för kubikmeter ved löst mått och transportersättning i regel med 25 öre för kubikmeter. I vissa fall kan transportersättningen bli större. Kommissionen tillhandahåller uppköparen förlagskapital, avvägt efter verksamhetens omfattning, dock ej för avverkningsförskott. Förlagskapitalet disponeras räntefritt under sex månader och löper därefter med fyra procent ränta. Till säkerhet för förlagskapital och ränta skall uppköpare ställa bankgaranti eller annan säkerhet, som kan av kommissionen godkännas.

För möjliggörande av den i det föregående omförmälda statliga låneverksamheten för förskottering av avverkningskostnad för ved samt uppläggandet av ett statligt vedlager ha särskilda medel anvisats av riksdagen. Å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisade sålunda 1939 års urtima riksdag såsom kapitalinvestering i fonden för förlag till statsverket ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor till Reglering av vedproduktionen. Anslaget var avsett att användas till lån för förskottering av avverkningskostnad för ved samt för eventuellt uppfyllande av meddelad statsgaranti. För budgetåret 1940/41 anvisades under samma anslags-

rubrik ett reservationsanslag av 47 000 000 kronor. Av beloppet var 10 000 000 kronor avsett för utlämnande av nyssnämnda lån, 30 000 000 kronor för finansieringen av upplägandet av ett statligt regleringslager av ved och 7 000 000 kronor för täckandet av kostnaderna för eventuell tvångsavverkning. För innevarande budgetår har förenämnda anslag ersatts av två skilda reservationsanslag å kapitalbudgeten, nämligen ett å 25 000 000 kronor till Lån till avverkningsförskott åt vedproducenter och ett å 30 000 000 kronor till Förlagskapital för inköp av ved. Av sålunda för bränsleändamål tillhopa anvisade 117 000 000 kronor ha alltså 50 000 000 kronor avsetts till lån för förskottering av avverkningskostnad för ved samt 67 000 000 kronor för inköp av ved och eventuell tvångsavverkning. För budgetåret 1940/41 anvisades vidare ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved. Enligt skrivelse nr 99 har 1940 års urtima riksdag medgivit, att sistnämnda anslag finge disponeras i enlighet med vad i proposition nr 72 föreslagits, vilket innebär, att Kungl. Maj:t erhöll rätt att under budgetåret 1940/41 använda högst 75 000 kronor till ersättningar åt skogsägareföreningarna för arbete med förmedlingen av lån för avverkningsförskott. Med stöd av detta bemyndigande har Kungl. Maj:t sedermera för detta ändamål anvisat 30 000 kronor. För budgetåret 1941/42 uppgår motsvarande anslag till 3 000 000 kronor, från vilket anslag skall utgå även ersättning till skogsägareföreningarna för deras låneförmedlingsverksamhet m. m. under budgetåret.

Av de medel som stå till förfogande för inköp av ved har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 6 december 1940 och den 28 november 1941 anvisat sammanlagt 26 000 000 kronor. I samband med beslutet den 28 november 1941 bemyndigade Kungl. Maj:t tillika bränslekommissionen att till Sveriges skogsägareföreningars riksförbund utlämna förlagskapital för uppköp av ved mot säkerhet av bankgaranti för viss del av förlagskapitalet. Genom beslut den 30 december 1941 har Kungl. Maj:t därefter medgivit, att bränslekommissionen finge av till kommissionens förfogande ställda medel utlämna förlagskapital för uppköp av ved till — förutom Sveriges skogsägareföreningars riksförbund — övriga auktoriserade brännveduppköpare, under förutsättning att de härför ställa av bränslekommissionen såsom fullgod ansedd säkerhet.

Genom beslut den 16 januari 1942 har Kungl. Maj:t bemyndigat bränslekommissionen att vid inträffande brandskada å brännveduppköpare tillhörig ved, som ingår i vissa vid järnvägsstationer eller utmed järnvägslinjer upplagda buffertlager, till brännveduppköparen utbetala ersättning för skadan. Vid beräkning av denna må värdet av veden icke upptagas till högre belopp än som svarar mot uppköparens kostnader för inköp och transport av densamma. Ersättning må icke utgå, med mindre brännveduppköparen visar sig hava vidtagit de åtgärder för brandskadans förebyggande och begränsande, som skäligen kan anses hava ålegat honom. Samtidigt har Kungl.

Maj:ten anbefallt statskontoret att av förenämnda anslag till Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved till kommissionen utbetala vad som erfordras för gäldande av ifrågavarande ersättningar.

I skrivelse den 14 november 1941 med förslag rörande anslag för budgetåret 1942/43 har *bränslekommissionen* anmält, att kommissionen ansett sig icke för sagda budgetår behöva begära ytterligare medel å de förut omnämnda, å kapitalbudgeten för innevarande budgetår uppförda reservationsanslagen till Lån till avverkningsförskott åt vedproducenter samt till Förlagskapital för inköp av ved. Därvid har dock kommissionen förutsatt att ett belopp av 15 000 000 kronor, som enligt kommissionens beräkningar vore tillgängligt för användning såsom lån till avverkningsförskott men som icke behövde användas för detta ändamål, finge utnyttjas såsom förlagskapital för inköp av ved. I samband härmed har kommissionen lämnat en redogörelse för organiserandet av veduppköpsverksamheten samt därvid beträffande den vedkvantitet som är avsedd att uppköpas för innevarande budgetår anfört:

De auktoriserade brännveduppköparna komma huvudsakligen att uppköpa kastved. De auktorisationer, som meddelats för innevarande budgetår, avse en sammanlagd kvantitet att uppköpa av cirka 12 000 000 kubikmeter. Årsavverkningen har fastställts till 40 000 000 kubikmeter. Om man utgår från att cirka 11 000 000 kubikmeter åtgå för kolning och framställning av gengasved, att en kvantitet, motsvarande den normala förbrukningen för avsalu före krisen, det vill säga 7 000 000 kubikmeter, fortfarande kommer att direkt omsättas, samt att genom kommissionen själv eller bränslekontoren disponeras cirka 40 % av resten eller 9 000 000 kubikmeter, skulle på brännveduppköparna falla ungefär 13 000 000 kubikmeter. Om härav 8 000 000 kubikmeter kunna påräknas genom skogsägareföreningarna, skulle 5 000 000 kubikmeter anskaffas av övriga brännveduppköpare.

I detta sammanhang har kommissionen vidare anfört bland annat följande:

För skogsägareföreningarna i deras egenskap av auktoriserade brännveduppköpare synes förlagskapitalet böra beräknas med särskild hänsyn till att föreningarna redan före inmätningen av ved, då behovet av medel för likvid till skogsägarna gör sig gällande, äga möjligheter att erhålla lån för avverkningsförskott. Om skogsägarna sålunda under avverkningens gång erhållit sådana förskott med 6 eller 7 kronor per kubikmeter, torde för den belånade veden icke böra räknas med att dessutom statliga förlagsmedel skola utgå. Detta skulle innebära en dubblering av medelsbehovet för den del, som motsvarar lånemedlen, eller 6 eller 7 kronor per kubikmeter. Ett mera rationellt utnyttjande av anslagstillgångarna borde vinnas, om lånen till avverkningsförskott betraktades som förskott på förlagskapitalet och lånemedlen sålunda i mån av behov finge användas som förlagskapital. För inmätning och vidaretransport av veden skulle då erfordras ett tillskott från anslaget till förlagskapital av endast 3 eller 4 kronor per kubikmeter.

I skrivelse den 9 januari 1942 har *bränslekommissionen* vidare hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärd för åstadkommande av sådan ändring av kungörelsen den 8 december 1939 (nr 843) med vissa bestämmelser till främjande av vedproduktionen, att räntefrihet medgives beträffande lån åt skogsägareföreningarna för förskottering av avverkningskostnad. Kommissionen har även anhållit om bemyndigande att vidtaga sådan ändring i villkoren för auktorisation av brännveduppköpare, att skyldighet att å förlagskapital erlægga ränta bortfaller, samt att såvitt angår andra auktoriserade brännveduppköpare än skogsägareföreningarna dylikt förlagskapital må användas jämväl för förskottering av avverkningskostnad.

I framställningen har kommissionen inledningsvis upptagit frågan om användande av förlagskapital även för förskottering av avverkningskostnad samt därom anfört:

Från ett flertal auktoriserade brännveduppköpare har kommissionen fått emottaga framställningar om tillstånd att använda förlagskapital jämväl till utlämnande av avverkningsförskott. Till stöd härför har bland annat framhållits, att skogsägarna själva i allmänhet icke förfoga över rörelsekapital av den storlek, som erfordras för genomförande av det i samband med det allmänna vedbeslaget uppgjorda avverkningsprogrammet. Denna brist på rörelsekapital har blivit än mer framträdande på grund av det förhållandet, att de vedköpande industrierna till följd av den nya organisationen av vedhandeln icke längre såsom tidigare tillhandahålla skogsägarna förskott för bestridande utav avverkningskostnaderna. Ytterligare har framhållits, att vid det förhållandet att skogsägareföreningarna äga rätt att erhålla lån till utlämnande av förskott, övriga auktoriserade brännveduppköpare skulle vid avslag å deras framställningar bliva sämre ställda än dessa. Slutligen har erinrats därom att fullgod säkerhet ställes för hela förlagskapitalet.

Enligt kommissionens uppfattning äro de sålunda framförda synpunkterna värda allt beaktande. Starka sakskaäl tala sålunda för att förlagskapital för nu ifrågakvarande uppköparens vidkommande få begagnas för utlämnande utav avverkningsförskott.

I anslutning härtill har kommissionen framhållit, att denna fråga icke kan lösas utan samband med spörsmålet om och i vad mån en ändring i bestämmelserna angående utlämnande av avverkningsförskott till skogsägareföreningarna bör äga rum. Kommissionen har i detta hänseende erinrat om att skogsägareföreningarna ha att å lyftat lånebelopp erlægga ränta efter 4 procent samt påpekat, att dessa — därest övriga auktoriserade brännveduppköpare erhöile rätt att använda förlagskapital, som ju löper räntefritt under de första 6 månaderna, till utlämnande utav avverkningsförskott — skulle komma i sämre läge än de auktoriserade brännveduppköparna. Enligt kommissionens mening böra räntebestämmelserna därför bringas i samklang med varandra, vilket lämpligast kan ske genom att helt slopa räntebestämmelserna. För en sådan åtgärd har kommissionen anfört följande skäl:

Lånen för avverkningsförskott ha hittills icke utnyttjats av skogsägareföreningarna på sådant sätt och i den omfattning, som varit avsedd, vilket till stor del beror på räntebelastningen. Föreningarna ha i allmänhet svag ekonomi och den vinst, som kunnat erhållas vid vedaffärerna har icke varit så stor, att räntan på dessa lån utan olägenhet kunnat bäras av föreningarna. Följden härav har i vissa fall blivit, att föreningarna sökt uttaga räntan hos skogsägarna, vilka emellertid högst ogärna velat finna sig i detta avdrag på köpeskillingen, det vill säga normalpriset, med hänsyn till att sådana förskott eljest vid virkesaffärer lämnas utan att skogsägaren behöver vidkännas avdrag vid slutlikviden för viss ränta på förskottet. Detta gäller särskilt sådana skogsägare, vilka varit vana att få räntefria förskottsmedel från vedköpande större industriföretag. I andra fall ha föreningarna för undvikande av räntekostnader i det längsta uppskjutit att begära lån till utlämning av avverkningsförskott och ofta ha dessa lån upptagits först då föreningarna i samband med inmätning av veden måste skaffa likvida medel. På detta sätt ha lånemedlen icke kommit till användning i den ordning, som har varit avsedd, nämligen för att stimulera till ökade vedavverkningar.

Sedan skogsägareföreningarna och andra företag auktoriserats som brännveduppköpare och därigenom erhållit rätt till förlagskapital, som löper räntefritt sex månader och därefter med 4 % ränta, är det naturligt, att föreningarna i stället för lån till avverkningsförskott söka anlita räntefria förlagsmedel. Detta blir till stor del följden av att anskaffningen avsevärt ökats, vilket medfört, att inmätningarna av veden nu praktiskt taget måste verkställas under hela avverkningssäsongen i stället för att tidigare ha kunnat koncentreras och i stort sett utföras i samband med avverkningarnas avslutande. Då förlagsmedlen enligt auktorisationsvillkoren skola användas för likvid vid inmätning av veden, kommer resultatet av den tidigare inmätningen otvivelaktigt att bli, att man i stället för lån till avverkningsförskott kan använda sig av förlagsmedel med gynnsammare räntevillkor. I den mån tidigare inmätningar icke kunnat ske, till exempel på grund av väderleksförhållanden, som hindra vedens framtransport eller under själva högvintern, då dragarna sysselsätas vid gagnvirkesavverkningen, föreligga dock behov av medel för avverkningsförskott. Om man då söker undvika lån mot ränta och uppskjuter likviden till skogsägaren, medför detta samma verkan som tidigare berörts, det vill säga att tillgängliga statsmedel, för att stimulera vedavverkningarna, icke få den relativt tidiga användning, som varit avsedd.

Förlagsmedlen löpa räntefritt i sex månader. Endast undantagsvis torde man behöva räkna med, att längre tid förflyter mellan utbetalning till skogsägaren vid inmätning och likvid till brännveduppköpare vid försäljning av samma ved. På så sätt skulle normalt några räntekostnader för förlagskapitalet icke behöva uppkomma för brännveduppköparna. Föreskriven ränta på förlagskapitalet efter sex månader kommer sålunda med all sannolikhet icke att medföra ränteinkomster av nämnvärd storlek.

Räntebelastning å förlagskapitalet bar ingen inverkan på brännveduppköparens försäljning av veden så tidigt som möjligt. Under beslaget kommer nämligen uppköparens ved att disponeras efter kristidsstyrelsens anvisning och uppköparen själv kan sålunda icke nämnvärt medverka till att veden omsättes så snabbt som möjligt. Tvärtom kan det befaras, att exempelvis svårigheter för vedens transport från överskottsområden kan förorsaka längre tids lagring hos uppköparna än man normalt räknat med. På så sätt skulle

kunna uppkomma räntekostnader för förlagskapital, som behövdes under motsvarande tid. I princip torde det icke vara riktigt, att uppköparna i sådana fall betala ränta för den utan deras förskyllan utsträckta leveranstiden. I praktiken skulle säkerligen en hel del komplikationer uppstå vid reglering av mellanhavanden med uppköparna på grund av sådana onormala leveransförhållanden. Om ränta på förlagskapitalet överhuvud taget icke beräknas, bortfalla givetvis sådana olägenheter.

De ränteinkomster statsverket haft av den förut angivna låneverksamheten ha för tiden den 1 januari 1940—den 31 december 1941 uppgått till sammanlagt 321 796 kronor. Såsom förut berörts torde det emellertid finnas grundad anledning antaga, att denna låneverksamhet kommer att starkt nedgå, samt att i följd härav ränteinkomsterna komma att i motsvarande mån minska. Ur statsfinansiell synpunkt synes sålunda hinder icke böra möta mot ett slopande av räntebestämmelserna.

Kommissionen har vidare erinrat om att ett upphävande av räntebestämmelserna beträffande avverkningslånen skulle innebära uppfyllandet av ett tidigare framställt önskemål från Sveriges skogsägareföreningars riksförbunds sida, vilket kommissionen i annat sammanhang på anfört skäl avstyrkt (prop. 72 till 1940 års urtima riksdag). Kommissionen har emellertid med hänsyn till inträdda ändrade förhållanden funnit sig numera böra förorda borttagandet av räntebestämmelserna. även om en favör därigenom gives sådana uppköpare, vilka hitills själva svarat för uppkommande räntekostnader, utan någon direkt motprestation.

I anslutning till vad sålunda anförts har kommissionen slutligen framhållit:

Kommissionen har jämväl beaktat det förhållandet, att borttagandet av räntebestämmelserna skulle kunna tänkas ha till följd att rekvisitioner på förlagsmedel komme att ske med större belopp än som eljest skulle hava varit fallet. Med de bestämmelser, som gälla för utlämnande av såväl förlagsmedel som lån till avverkningsförskott, och med den revisionsverksamhet, som från kommissionens sida utövas och kommer att utövas, synas emellertid några större betänkligheter i detta hänseende icke böra resas. Det synes emellertid kommissionen likväl lämpligt, att därest skyldigheten att gälda ränta å ifrågavarande medel upphör, i stället stadgas skyldighet för vederbörande uppköpare att till statsverket inleverera å desamma upplupna räntor. Dylig inleverering kan förslagsvis ske per den 1 juli och den 1 januari. I detta sammanhang må framhållas, att kommissionen lämnat föreskrift därom, att förlagskapital skall insättas å särskilt konto och hållas skilt från uppköparens övriga medel.

Statskontoret har den 29 januari 1942 avgivit infortrat utlåtande över bränslekommissionens den 9 i samma månad dagtecknade skrivelse och därvid till en början uttalat följande:

Statskontoret känner sig icke övertygat om att någon ändring i de av bränslekommissionen i sin skrivelse påtalade bestämmelserna bör vidtagas. En räntebefrielse å avverkningslånen skulle, så vitt ämbetsverket kan finna, i verkligheten innebära en statssubvention till skogsägareföreningarna. Med nuvarande omfattning av lånerörelsen skulle denna subvention kunna beräknas till cirka 400 000 kronor årligen, men skulle vid ökad utlåning kunna

stiga till miljonbelopp. En dylik subvention torde vara desto mindre motiverad, som ersättning till skogsägareföreningarna för dessas arbete med vedanskaffningen, såsom departementschefen framhållit i Kungl. Maj:ts proposition nr 72 till urtima riksdagen år 1940, skall utgå efter andra grunder.

Skulle av skäl, som statskontoret ej kan överblicka, likformighet i förfarandet vid utlämnande av förskottslån och förlagsmedel anses önskvärd och generell räntefrihet — vilken i så fall dock bör begränsas till viss tid, högst sex månader — befinnas böra medgivas, torde i varje fall en minskning böra ske av gottgörelsen till skogsägareföreningarna för deras besvär med låneförmedlingen, eventuellt också en korrigerig nedåt av försäljningsprisen för ved böra komma till stånd. Under förutsättning att förlagskapitalet må användas även för avverkningsförskott, håller statskontoret vidare före, att den uppdelning av anslaget, som genomfördes år 1941 bör upphöra och såväl lån som förlagsmedel beviljas från ett och samma anslag.

I sammanhang med dessa uttalanden har statskontoret hemställt, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för genomförande av sådan ändring av kungörelsen den 8 december 1939 (nr 843) att av bränslekommissionen beviljade lån utbetalas av kommissionen, som även skulle uppbära inflytande kapital- och räntebelopp.

Till stöd för denna hemställan har statskontoret anfört:

Anordningen med statskontoret som mellanhand för kassaverksamheten har i praktiken visat sig medföra en onödig omgång och ökat arbete. En överflyttning av lånerörelsen i dess helhet till bränslekommissionen skulle medföra snabbare utbetalning av lånen, förebygga felsändning av likvider samt nedbringa skriftväxlingen mellan ämbetsverket och kommissionen. När bränslekommissionen själv handhar utbetalning, kontroll och inbetalning av till skogsägareföreningarna utlämnade förlagsmedel, synes det ändamålsenligt, att kommissionen övertager motsvarande arbeten även beträffande lånerörelsen.

I en promemoria den 27 februari 1942 har från bränslekommissionens sida lämnats vissa uppgifter om tillvägagångssättet vid utlämnande av förlagskapital till auktoriserade brännveduppköpare samt om de föreskrifter som meddelats för kontroll över förlagsmedlens användning m. m. Promemorian innehåller huvudsakligen följande:

Före utanordnandet av förlagskapital får uppköparen skriftligen förbinda sig att använda lyftade belopp enligt auktorisationsvillkoren, att återbetala desamma på sätt av bränslekommissionen föreskrives samt att ställa godtagbar säkerhet för medlen. I händelse av dröjsmål med betalning av förfallna belopp eller annan uraktlåtenhet vid fullgörandet av förpliktelserna eller därest ställd säkerhet ej längre anses betryggande äger kommissionen uppsäga oguldna belopp av förlagskapitalet till omedelbar återbetalning. Såsom säkerhet för förlagskapital har kommissionen godkänt bankgaranti eller solidarisk proprieborgen av minst två personer, om vilkas vederhäftighet kommissionen på lämpligt sätt övertygat sig.

För att erhålla en betryggande kontroll över användningen av utlämnade belopp har kommissionen lämnat detaljerade föreskrifter om bokföring och medelsredovisning. Enligt dessa utbetalas förlagsmedel en à två gånger i

månaden för månadens behov och medlen skola återbetalas efter hand som den inköpta veden försäljes med visst anstånd, som beräknas vara erforderligt för att uppköparen skall erhålla likvid från sin kund. Erhållna förlagsmedel skola insättas på särskild bankräkning och få endast användas för likvid av ved i samband med inmätning och transport av densamma. För varje månad skall uppköparen avgiva rapport över användningen av erhållna förlagsmedel samt över försäljningen och lagerhållningen, ävensom uppgift, åtföljd av saldobesked, om uppköparens bankkonto för förlagsmedel.

Vid sidan av den övervakning av uppköparnas verksamhet som möjliggöres genom kommissionens kontrollföreskrifter har kommissionen påbörjat revision genom kameralbyråns revisionsavdelning av uppköparnas samtliga affärshandlingar som beröra verksamheten såsom auktoriserad uppköpare.

I promemorian har slutligen framhållits, att kommissionen har under övervägande frågan, huruvida uppköpare bör åläggas skyldighet att för sin verksamhet såsom auktoriserad uppköpare öppna särskilt postgirokonto.

Föredraganden.

Den under 1941 genomförda handelsregleringen för ved och den utformning regleringen erhållit i avseende å inköpsverksamheten ha ställt myndigheterna inför vissa ekonomiska problem, vilka tidigare icke förelegat. Avsikten med de föreliggande framställningarna är att, såvitt möjligt, åstadkomma en smidig och efter de faktiska förhållandena bättre anpassad ordning i syfte att åt statens ekonomiska medverkan skänka full effektivitet. Bränslekommissionens förslag i dessa hänseenden innebär, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, att skyldigheten att erlagga ränta såväl å lån för förskottering av avverkningskostnad som å förlagskapital för inköp av ved skall upphöra, att auktoriserade brännveduppköpare skola få använda sådant förlagskapital även till förskottering av avverkningskostnad och att anslaget till Lån till avverkningsförskott åt vedproducenter i mån av behov må användas även till förlagskapital för inköp av ved. Som en ytterligare ändring kommer därtill statskontorets förslag, att bestyren med utanordnande och vid återbetalning av lån för förskottering av avverkningskostnad skola överflyttas från statskontoret till bränslekommissionen.

Bestämmelsen om erläggande av ränta å lån för förskottering av avverkningskostnad torde, såsom bränslekommissionen framhållit, otvivelaktigt ha medverkat till att de ifrågavarande lånen blivit mindre eftersökta än vad som förväntats. I de fall, där lånemöjligheterna begagnats, ha skogsägareföreningarna ofta, för att i största möjliga mån undvika räntekostnader, upptagit sådana lån så sent som möjligt, mången gång först då veden blivit inmätt. Genom ett sådant förfaringsätt har utbetalandet av förskott till täckande av skogsägarnas kostnader i samband med själva vedavverkningarna icke kunnat ske, varigenom syftet med lånen förfelats. Lånen ha kommit att fylla ungefär samma funktion som de medel, vilka anvisats till förlagskapital för inköp av ved. Därest, såsom bränslekommissionen föreslagit,

skyldigheten att erlægga ränta å ifrågavarande lån icke längre bibehålles, torde möjligheterna för skogsägaren att erhålla avverkningsförskott komma att väsentligt ökas. Statskontoret har gentemot bränslekommissionens förslag uttalat, att ifrågavarande räntebefrielse i verkligheten skulle innebära en statssubvention till skogsägareföreningarna, vilken vid ökad utlåning skulle kunna stiga till miljonbelopp och som vore desto mindre motiverad, då särskild ersättning till skogsägareföreningarna för dessas arbete med vedanskaffningen utginge efter vissa i Kungl. Maj:ts proposition till 1940 års urtima riksdag, nr 72, angivna grunder. Statskontorets farhåga att staten genom att medgiva ifrågavarande räntebefrielse måhända skulle komma att behöva lämna subventioner intill miljonbelopp synes betydligt överdriven. Enligt vad från bränslekommissionen under hand inhämtats ha ränteinkomsterna under tiden 1 januari 1940—31 januari 1942 utgjort tillhoppa 338 048 kronor. Det synes mig som om under sådana förhållanden statsekonomiska skäl icke böra förhindra ett genomförande av den föreslagna åtgärden. Att, såsom statskontoret påpekat, företaga en minskning av gottgörelsen åt skogsägareföreningarna för förmedlingen av ifrågavarande lån torde knappast låta sig göra under innevarande budgetår, enär skogsägareföreningarna på grund av sin befattning med låneförmedlingen under året redan åsamkats utgifter, för vilka föreningarna beräknat erhålla ersättning från staten. Dylik ersättning synes däremot icke böra utgå från och med nästa budgetår, eftersom fördelen för skogsägareföreningarna av befrielsen från skyldigheten att erlægga ränta å lånen i fråga torde innebära tillräcklig gottgörelse. Med anledning av vad jag sålunda anfört finner jag mig alltså oförhindrad att biträda bränslekommissionens förslag i nu förevarande avseende och tillstyrker således, att den nu gällande bestämmelsen om skyldighet att erlægga ränta å lånen i fråga upphäves.

Den i auktorisationsvillkoren för brännveduppköparna intagna bestämmelsen att förlagskapital för inköp av ved skall disponeras räntefritt under sex månader och därefter löpa med fyra procent ränta har tillkommit i syfte att motverka att uppköparna onödigtvis fördröja omsättningen av den av dem uppköpta veden. Det är ännu för tidigt att bilda sig en uppfattning om, huruvida uppköparna komma att kunna försälja veden så tidigt att de icke behöva erlægga ränta å det uppburna förlagskapitalet, men hittills torde i regel uppköparna icke ha fördröjt försäljningen av veden. I de fall, då vedens omsättning ej kan ske med avsedd snabbhet, kan detta ofta bero på omständigheter, varöver uppköparna icke kunna råda, och det synes vara rimligt, att de i sådana fall befrias från skyldighet att erlægga ränta. Rent principiellt torde ränta däremot böra uttagas, då veden på grund av veduppköparnas egna åtgöranden icke blivit av dem försäld inom sexmånadersfristen. Emellertid torde bedömningen av frågan huruvida dröjsmålet med vedens försäljning härleder sig av orsaker, som bero på uppköparens åtgärder eller icke, föranleda avsevärda svårigheter, var-

för det ur enhetlighetens synpunkt synes vara lämpligast med samma regel oaktat omständigheterna i det särskilda fallet. Jag ansluter mig därför till bränslekommissionens förslag att helt slopa bestämmelsen om erläggande av ränta å förlagskapital för inköp av ved. Ur statsfinansiell synpunkt torde upphävandet av ifrågavarande räntebestämmelse vara utan större betydelse. Genom att avskaffa nu förevarande skyldighet att erlægga ränta skulle också, vid bifall till det i det föregående framlagda förslaget om slopande av ränta å lån för förskottering av avverkningskostnad, vinnas en i och för sig önskvärd likformighet mellan sagda förskottslån och förlagskapital. Mot en åtgärd av nu angivet slag kan möjligen anföras, att uppköparnas hela verksamhet kommer att finansieras av staten utan att garantier finnas för att medlen verkligen komma till avsedd användning. Med hänsyn till de kontrollåtgärder som bränslekommissionen genomfört synas emellertid farhågor av antydd art i stort sett kunna avvisas. Det av bränslekommissionen till övervägande upptagna spørsmålet om anlåtande av postgiro för uppköparnas utbetalningar synes dock böra särskilt uppmärksammas som ett lämpligt medel för vinnande av ökad säkerhet för förlagsmedlens rätta användning. Frågan om upphävande av den i auktorisationsvillkoren för brännveduppköpare intagna föreskriften om skyldighet att erlægga ränta torde böra avgöras av Kungl. Maj:t, sedan riksdagen prövat de förslag varom nu är fråga. I samband därmed torde Kungl. Maj:t böra till avgörande upptaga spørsmålet om skyldighet för uppköparna att inleverera upplupna ränteinkomster från erhållna förlagsmedel.

Bränslekommissionens skäl för förslaget att såsom brännveduppköpare auktoriserade företag och personer skola få använda till deras förfogande ställt förlagskapital för inköp av ved jämväl för förskottering av avverkningskostnad synes mig kunna godtagas. Jag tillstyrker därför den sålunda föreslagna användningen av förlagskapitalet, givetvis dock under förutsättning att de regler, som i ifrågavarande hänseende gälla för de till Sveriges skogsägareföreningars riksförbund anslutna skogsägareföreningarna i tillämpliga delar skola gälla även beträffande nu förevarande brännveduppköpare.

Även om ett genomförande av den i det föregående berörda räntefriheten för lånen för avverkningsförskott kommer att medföra ett ökat anlåtande av de medel som stå till förfogande för detta ändamål torde, såsom bränslekommissionen framhållit, hela det härför tillgängliga beloppet knappast komma till användning. Däremot synes stora krav komma att ställas på medel för förlagskapital för inköp av ved och det lär icke vara uteslutet att härför avsedda medel komma att visa sig otillräckliga. Det synes därför vara lämpligt att, såsom bränslekommissionen föreslagit, medel ur anslaget till Lån till avverkningsförskott åt vedproducenter må kunna användas även såsom förlagskapital för inköp av ved. Därest en sådan användning kommer till stånd, bör det givetvis ankomma på bränslekommissionen att

tillse att den belastning å anslaget, som kan komma att orsakas av utbetalningar av förlagskapital, icke blir så stor att möjligheterna att tillgodose det med anslaget ursprungligen avsedda ändamålet minskas. Jag förordar sålunda att för förlagskapital till inköp av ved erforderliga medel skola, i mån av behov, kunna utgå av förenämnda reservationsanslag till Lån till avverkningsförskott åt vedproducenter.

Ett genomförande av statskontorets förslag om sådan ändring av kungörelsen den 8 december 1939 med vissa bestämmelser till främjande av vedproduktionen att den med utgivandet av lån för förskottering av avverkningskostnad förenade statliga kassaverksamheten skulle komma att överflyttas från statskontoret till bränslekommissionen torde otvivelaktigt komma att medföra betydliga förenklingar vid administrerandet av låneverksamheten i fråga. Därtill kommer att, då kommissionen är beslutande myndighet i fråga om beviljande av lånen samt även närmast svarar för kontrollen av lånemedlens rätta användning, det ur enhetlighetens synpunkt måste anses lämpligt att även utbetalningen av lånen och bestyren vid återbetalning av lånen omhänderhavas av bränslekommissionen. Jag finner sålunda goda skäl tala för ett genomförande av det av statskontoret gjorda förslaget och tillstyrker detsamma.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna de ändrade grunder för främjande av vedproduktionen, som i det föregående angivits,

dels ock medgiva att reservationsanslagen till Lån till avverkningsförskott åt vedproducenter och till Förlagskapital för inköp av ved må disponeras i enlighet med vad i det föregående anförts.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Curt Nordwall.